

YUZ NERVI VA UNING PATALOGIYASI

TDSI davolash fakulteti 2-kurs

Gulomboyeva Nafosatxon

Ilmiy rahbar: Xusanova.M.A

Anatomiya va klinik anatomiya kafedrası

Toshkent Davlat Stomatologiya instituti info@tsdi.uz

Annotatsiya: Mamlakatimiz tajribasini va eng yaxshi jahon yutuqlarini uygunlashtirish asosida tibbiyot fanini rivojlantirish strategiyasini va prognozlashni ishlab chiqish, ilmiy-tibbiy tadqiqotlar samaradorligini oshirish, fan, texnika va ilgor tajriba yutuqlarini sog'liqni saqlash amaliyotiga joriy qilish.

Kalit sozlar: VII juft bosh miya nervi, yuz nervi (n. facialis) ning anatomik tuzilishi, nevrologik kasalliklari. Bell falaji (yuz falaji), quloq sohasidagi ogriqlar.

Bu nervning harakat o'zagi - nucleus motorius n. facialis Voroliy ko'prigining rombsimon chuqurchani tashkil etadigan yuzasida joylashadi. VTI juft nerv tarkibida oraliq nerv - n. Intermedius bo'ladi va shu sababli, yana ikki o'zak tafovut etiladi: ustki so'lak ajratuvchi o'zak - nucleus salivatorius superior hamda sezuvchi - nucleus tractus solitarii. VII juft nerv bosh miyadan Voroliy ko'prigi va uzunchoq miya chegarasi orqali chiqib, ichki eshituv teshigidan yuz nervi kanaliga davom etadi.

Kanal ichida VII juft nerv tarkibidagi oraliq nerv - n. intermedius tolalari, nerv tugunida bo'linadi. Bu tugun kanalning burilish sohasiga to'g'ri kelganligi uchun tizza tuguni - gangl. geniculi deyiladi.

VII juft nervning harakat tolalari kanal bo'ylab o'z yo'nalishini davom ettiradi va kallaning tashqi yuzasiga bigizsimon va so'rg'ichsimon o'simtalar orasidagi teshik - foramen stylomastoideum orqali chiqadi.

Bell falaji (yuz falaji) - yuz nevropatiyasining eng keng tarqalgan idiopatik shaklidir. 19-asr Shotlandiya fiziologi Charlz Bell sharafiga nomlangan.

Bellning falaji to'satdan boshlanadi, zaiflik odatda 48 soatdan keyin maksimal darajaga etadi. Paraliziya rivojlanishidan 1-2 kun oldin bemor quloq orqasida og'riqni his qilishi mumkin. Ba'zida ta'm sezuvchanligi yo'qoladi va giperakuziya mavjud. Ba'zi bemorlarda engil pleotsitoz mavjud. Bemorlarning 80 % gacha bir necha hafta yoki oy ichida tuzalib ketadi. 10 kundan so'ng denervatsiyaning elektromiyografik belgilari aksonal degeneratsiyadan dalolat beradi va regeneratsiya uzoq kechikish bilan sodir bo'ladi va to'liq bo'lmasligi mumkin.

Paraliziya - bu tananing biron bir qismini, ya'ni, yuzning mushaklarini harakatga keltira olmaslik. Yuz falaji - bu yuz mushaklarining bir qismini yoki barchasini harakatga keltira olmaslik.

Yuzdagi nerv tolalarining ta'sirlanishi natijasida mushaklarda harakatning yo'qolishi sodir bo'ladi. Har qanday yoshda ko'rish mumkin bo'lgan ushbu sog'liq muammosida bemor qoshini ko'tarolmaydi, ko'zlarini yuma olmaydi va og'zini qimirlata olmaydi. Yuz falajida yuz nervining shikastlanishi tufayli mushaklarda harakat kamayadi. Bu holat tibbiyotda yuz falaji deb ataladi.

Yuz nevriti - bu yuz mushaklarining harakatini boshqaradigan nervlarning yallig'lanishi. Ushbu kasallikning rivojlanishiga sabab bo'lgan eng keng tarqalgan omillar:

- qoralama ta'siridan kelib chiqqan hipotermiya;
- infektsiyalar (qizamiq, parotit);
- kranioserebral shikastlanish;
- o'rta quloq, sinuslar, miyaning yallig'lanish jarayonlari.
- Shunga ko'ra, nevrit birlamchi (gipotermiyadan) va ikkilamchi (qolgan sabablarga ko'ra yuzaga keladi).

Ushbu kasallik sezgirlikning buzilishi, quloq mintaqasida og'riq, eshitish va ta'mning buzilishi, tuprikning ko'payishi bilan tavsiflanadi. Nevrit holatlarining 98% ga aniq yuz assimetriyasi hamroh bo'lib, dam olishda seziladi va yuz harakatlari bilan keskin kuchayadi. Yuzning ta'sirlangan tomonida burmalar tekislanadi, palpebral yoriqning shakli o'zgaradi (u kengroq bo'ladi). Agar siz bemordan peshonani ajin qilishni so'rasangiz, yuzning ta'sirlangan joyida burmalar hosil bo'lmaydi. Nazolabial burma ham tekislanadi va og'iz burchagi doimiy ravishda tushiriladi. Tishlarni olib kelish yoki kulish og'izni sog'lom tomonga tortish bilan birga keladi. Agar siz ko'zingizni yumsangiz, bir ko'z to'liq yopilmaydi.

Davolash:

Yuz nervining nevritini davolash ambulatoriya sharoitida amalga oshiriladi. Istisno - bu jarrohlik aralashuvni talab qiladigan quloq patologiyasi bilan bog'liq kasallik holatlari.

1. Uyda ko'rish organlarini saqlash kerak. Ko'z qovoqlari to'liq yopilmaganligi sababli, ko'zning shox pardasi tezda quriydi, shuning uchun uni doimiy ravishda maxsus tomchilar bilan namlash kerak, kun davomida qora ko'zoynak taqing va kechasi ko'zingizni bint bilan yoping.
2. Yuz nevritini davolashning asosi glyukokortikoid preparatlari (prednizolon) bo'lib, ular ko'pincha steroid bo'lmagan yallig'lanishga qarshi va antiviral vositalar bilan to'ldiriladi.
3. Agar yuz nevriti nervning labirint, o'rta quloq yoki mastoid orqali o'tadigan qismining shikastlanishi natijasida yuzaga kelsa, faqat operatsiya eng yaxshi natijalarni beradi.

4. Yuz mushaklarining falajlanishi bilan kechadigan og'ir holatlarda nervlarni tikish yoki transplantatsiya qilish uchun mikrojarrohlik nevrologik operatsiyalari amalga oshiriladi.

Xulosa: VII juft bosh miya nervining shikastlanishi yuz sohasining bir tomonga noodatiy qiyshtayishi kuzatiladi, quloq sohasida ogriq yuzaga keladi. Bundan tashqari iz va ko'z kabi muhim funksiyalarda ham buzilishlar yuzaga kelishi mumkin. Yuz falajini oldini olish uchun quyidagi oddiy qoidalarga rioya qilish kerak: stressdan qochish, ko'proq uhlash, spirtli ichimliklarni iste'mol qilishda me'yorga rioya qilish jismoniy faollikni cheklash, shuningdek yallig'lanish va yuqumli kasalliklarni o'z vaqtida davolash kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gadayev, A., Mirsharipov, U. Odam anatomiyasi [Matn] /Gadayev Abdig'afvor, Utkur Mirsharipov - Toshkent: Muharrir nashriyoti, 2022. -704 b.
2. <https://dmclinic.uz/uch-shox-nervning-nevralgiyasi/>
3. <http://https/library.tsd.uz/sahifa/I?page=6>
4. <https://avitsenna.uz/nevralgiya-kasalligi/>